

In april was het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 2% groter dan in maart. Ten opzichte van april 1986 nam de industriële productie eveneens met 2% toe: vooral als gevolg van een sterke daling van de productie in de delfstoffenwinning nam de productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) met 4% af. Volgens de resultaten van de conjunctuurtest over april zijn in de industrie de orderontvangstteruggelopen, met name die in de investeringsgoederenindustrie. De orderpositie in de industrie verslechterde opnieuw en kwam op het laagste niveau sinds april 1985. Het volume van zowel de invoer als de uitvoer van goederen was in april kleiner dan in april 1986. De invoer nam met 1% af; de uitvoer met 5%. De index van het consumentenvertrouwen is de laatste maanden duidelijk afgenomen. Op de vragen waarop deze indicator is gebaseerd, werden in april evenveel positieve als negatieve antwoorden gegeven. Vanaf juli 1985 werd steeds een positief saldo gemeten. Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden april en midden mei niet gewijzigd. Ten opzichte van dezelfde maand in 1986 was het prijsindexcijfer in mei 1,1% lager. In 1986 nam het aantal banen ten opzichte van 1985 met 3% toe. Eind januari was het aantal vacatures nagenoeg even groot als een jaar eerder. In het eerste kwartaal van dit jaar werd 18% meer consumptief krediet verstrekt dan een jaar eerder, dit groeipercentage ligt boven dat van de vier kwartalen van 1986. De beurswaarde-index bleef in mei op hetzelfde niveau als in april; dit niveau ligt 10% hoger dan in mei 1986.

Dit blijkt uit gegevens die medio juni beschikbaar waren. In de Focus wordt nader ingegaan op de productie-ontwikkeling in Nederland en het buitenland.

Productie

Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie was, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, in april 2% groter dan in maart. De productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) nam in deze periode echter met 6% af. Dit verschil in ontwikkeling wordt voornamelijk veroorzaakt door de zeer sterk gedaalde productie in de delfstoffenwinning. Onder invloed van het relatief zachte weer in april nam het productievolume in de delfstoffenwinning met 30% af ten opzichte van maart. In dit verband is het goed erop te wijzen dat voor afwijkende patronen in de weersgesteldheid bij het samenstellen van seizoenvrije cijfers niet wordt gecorrigeerd. In april lag de gemiddelde temperatuur in 25 van de 30 dagen boven normaal.

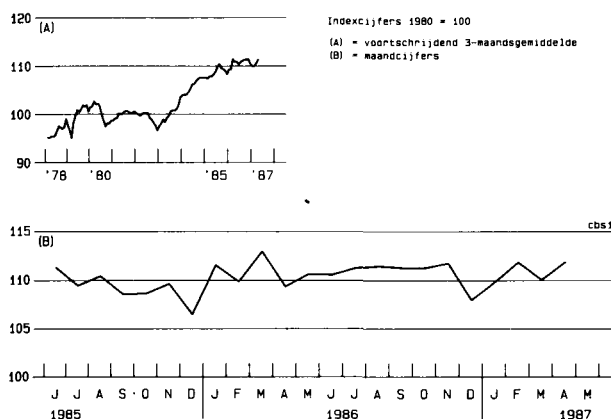
Ten opzichte van dezelfde maand in 1986 groeide de productie in de industrie in april eveneens met 2%. Met name

steeg het productievolume van de basismetaleen, de chemie en de hout- en bouwmaterialenindustrie. Groeipercentages kleiner dan het industriële gemiddelde werden gemeten bij de textiel-, kleding- en lederindustrie en de elektrotechnische industrie.

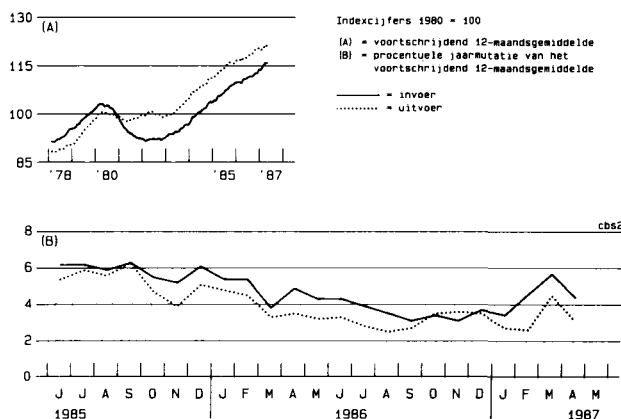
Volgens de resultaten van de conjunctuurtest over april zijn in de industrie de orderontvangstteruggelopen. Deze teruggang deed zich het sterkst voor in de investeringsgoederenindustrie. Ook bij de intermediaire goederenindustrie deed zich een daling voor. De ondernemers in de consumptiegoederenindustrie meldden een lichte verbetering van de orderontvangst.

De orderpositie van de industrie verslechterde opnieuw: in april bereikte de index van de orderpositie (1984=100) een waarde van 102, het laagste niveau sinds april 1985. De

Productie industrie (volume - seizoengecorrigeerd)

In- en uitvoer van goederen (volume)

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1980/'84 gemidd.	1985	1986	1986			1987				Trend ²	
				2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	febr.	mrt.	apr.		mei
VOLUMEGEGEVENS												
<i>Productie in de nijverheid</i>												
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	0	3	1	1	4	0	2	-3	5	-4	I	
Delfstoffenwinning	-4	9	-4	-3	16	-6	8	-13	27	-27	I	
Industrie	2	2	2	1	2	2	-1	2	-3	2	I	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	2	2	-1	4	4					I	
Textiel-, kleding- en lederindustrie	-3	3	-1	-3	0	-1	-4	1	-9		I	
Papier- en grafische industrie	0	3	3	4	1	1	-4	-3	-6		I	
Chemische industrie	7	2	0	-3	-1	5	6	3	7	9	I+	
Rubber- en kunststofverw. industrie	7	3	7	4	9	10					I++	
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-5	1	6	4	8	4					I+	
Basismetalenindustrie	2	-3	-2	-4	-7	-2	-4	1	-1	10	I	
Elektrotechnische industrie	4	5	2	2	0	5	3	6	-3	0	I+	
Rest metaal- en overige industrie	0	3	1	2	1	-5					I	
Openbare nutsbedrijven	2	1	4	5	9	5	6	-5			I++	
Bouwnijverheid: begonnen woningen	0	-10	15	18	-16	34	-3	11	-11		I++	
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>												
Invoer, totaal	1	7	4	6	2	7	7	15	10	-1	I+	
Grondstoffen en halffabrikaten	1	4	3	8	2	3	8	14	8	-1	I+	
Consumptiegoederen	-1	4	9	10	10	12	12	17	18	1	I++	
Investeringsgoederen	4	13	13	7	12	33	6	23	10	-2	I++	
Algemene goederen	-2	22	-9	-10	-17	-14	-6	0	-3	-1	--I	
Uitvoer, totaal	3	5	4	5	5	5	3	2	15	-5	I+	
Onbewerkte agrarische producten	5	6	5	5	6	9	6	15	9	-1	I++	
Delfstoffen	-8	9	-15	-13	9	-17	4	-18	36	-36	--I	
Fabrikaten	4	4	5	6	4	7	4	5	15	-3	I+	
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>												
Binnenlandse consumptie, totaal	-1	2	2	3	3	2	2	1	1		I+	
Voedings- en genotmiddelen	0	1	2	1	3	1	2	4	-2		I	
Duurzame consumptiegoederen	-3	3	5	5	7	4	3	4	0		I+	
Textiel, kleding, schoeisel e.d.	-4	2	3	2	6	0		5			I+	
Huish. artikelen en woninginrichting	-4	1	5	5	6	6		8			I++	
Transportmiddelen	0	8	10	12	13	7		-2			I++	
Rest duurzame consumptiegoederen	-5	2	6	5	7	8		2			I++	
Overige goederen en diensten	0	1	2	2	2	1	2	-1	2		I	
Huur, verwarming, verlichting en water	1	4	3	4	5	1		-5			I+	
Rest overige goederen en diensten	0	0	1	1	1	1		1			I	
<i>Investerings in vaste activa</i>												
Bruto investeringen, totaal	-2	4	8	11	8	11					I++	
Bedrijven	-2	5	10	13	10	13					I++	
Nijverheid	-1	14	12	9	15	13					I++	
Exploitatie van woningen	-3	-4	5	14	6	6					I++	
Overige bedrijven	-2	7	11	16	9	21					I++	
Overheid	-2	-4	-2	1	-2	-2					I-	
<i>Kwartaalrekeningen</i>												
Bruto Binnenlands Produkt	-0,5	1,5	1,5	2,5	2,5	1,5					I	
Bruto Nationaal Produkt	0,5	2,0	1,0	1,5	2,5	2,0					I	
Bruto Nationaal Inkomen	0,5	2,5	2,5	4,0	4,0	0,0					I+	
PRIJZEN												
Producentenprijzen landbouw, tot. afzet	4	-2	-7	-8	-6	-9					--I	
Producentenprijzen industrie, tot. afzet	4,9	1,0	-12,0	-12,8	-13,8	-12,2		-7,3			--I	
Producentenprijzen industrie, verbruik	6,5	0,3	-21,6	-23,8	-24,2	-21,4		-12,0			--I	
Ruilvoet, unit value (goederen)	1	1	2	5	2	-4	-5	-5	-7	-4	I	
Invoerprijzen, unit value	6	1	-17	-19	-20	-17	-13	-13	-10	-8	--I	
Uitvoerprijzen, unit value	7	2	-16	-15	-18	-20	-18	-17	-16	-12	--I	
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	4,7	2,3	0,2	0,4	-0,6	-0,2	-1,2	-1,2	-1,1	-1,1	-1,1	
Regelingslonen particulier bedrijf	3,7	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1	0,7	0,7	0,7	0,6	I	
Regelingslonen overheid	-0,6	-1,0	0,6	-0,3	1,6	1,8	1,2	1,2	1,2	1,2	I	
Regelingslonen trendvolgers	1,4	-0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	I	
Dollarkoers, contante notering	13	4	-26	-27	-27	-22	-22	-22	-19	-20	-20	--I
OVERIGE INDICATOREN												
Consumentenvertrouwen ¹ (in %)		-4	9	11	7	4	8	10	3	2	0	
Beurswaarde-index, algemeen	18	26	15	17	18	13	6	6	8	8	10	I++
Uitgesproken faillissementen	5	-14	-17	-15	-9	-11	-6	7	-13	-16	-23	--I
<i>Conjunctuurtest industrie</i>												
Bezettingsgraad (in %)		85	84	85	84	84	84					I
Orderpositie (1984=100)		105	108	109	108	105	103	103	103	102		I
Beoordeling orderontvangsten ¹ (in %)		-9	-13	-12	-15	-16	-14	-16	-14	-18		
Beoordeling voorr. eindprodukten ¹ (in %)		4	6	7	6	5	5	5	5	4		
<i>Arbeidsmarkt</i>												
Werkzame personen in de industrie	-3	2	1	1	1	1					I	
Aantal werkloosheidsuitkeringen	31	-2	-4	-5	-4	-3					I-	
<i>Geld en krediet</i>												
Spaartegoeden	6	5	5	4	5	5					I+	
Verstrekt consumptief krediet	-4	6	12	15	10	13	18	18	26		I++	
Binnenlandse liquiditeitsmassa	8	8	6	6	6	6	4	5	4		I++	
Geldhoeveelheid	6	7	8	8	9	8	7	8	7		I++	
Secundaire liquiditeiten	11	10	4	3	4	4	1	0	0		I+	
Officieel wisseldisconto (in %)	6,9	5,3	4,6	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	--I
Daggeldmarktrente (in %)	8,1	6,3	5,8	6,1	5,7	5,7	5,6	5,3	5,5	5,2	5,2	--I
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,6	7,3	6,3	6,3	6,0	6,2	6,1	6,1	6,2	6,1	6,1	--I

¹ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.² Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

beoordeling van orderontvangst en orderpositie veranderde nauwelijks van maart op april. Ook de beoordeling van de voorraad eindprodukten bleef nagenoeg gelijk.

Consumentenvertrouwen

Het vertrouwen van de consumenten in de ontwikkeling van de Nederlandse economie is de laatste maanden duidelijk afgenomen. In mei werden nagenoeg evenveel positieve als negatieve antwoorden gegeven op de vijf vragen waarop de indicator van het consumentenvertrouwen is gebaseerd. De laatste keer dat bij deze enquête geen positief saldo werd gemeten was in juli 1985.

Buitenlandse handel

In april was het volume van zowel de invoer als de uitvoer van goederen kleiner dan in de overeenkomstige maand van 1986. De invoer nam met 1% af; de uitvoer met 5%. Bij de invoer deden zich in alle onderscheiden goederencategorieën lichte dalingen voor, met uitzondering van de invoer van consumptiegoederen. De uitvoer van delfstoffen nam in april sterk af; ook werden er minder fabrikaten en onbewerkte agrarische produkten geëxporteerd. De procentuele jaarommutatie van het meest recente voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde kwam in april voor de invoer op 4% en voor de export 3%. In 1986 steeg zowel de invoer als de uitvoer met 4%.

Prijzen

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden april en midden mei niet gewijzigd. Nadat het indexcijfer in de drie voorgaande maanden steeds met 0,2% was gestegen, bleef het in mei op het niveau van 122,1 (1980=100).

Ten opzichte van dezelfde maand in 1986 was het prijsindexcijfer in mei 1,1% lager. Prijsdalingen werden geregistreerd in de categorieën huur en bijkomende kosten (-5,8%), voedingsmiddelen, dranken en tabak (-2,5%) en kleding en schoeisel (-0,3%). Deze drie categorieën maken ongeveer de helft van de totale consumptieve bestedingen uit. In de vijf resterende bestedingscategorieën stegen de prijzen. Vooral verkeer en vervoer (+4,1%) en medische verzorging (+3,2%) werden duurder.

De prijsontwikkeling in Nederland vertoont duidelijke overeenkomsten met die van onze belangrijkste handelspartners. Na een periode van afnemende prijsstijgingen in 1985 en 1986 lijken de prijzen in 1987 zich te stabiliseren of licht aan te trekken. Vergeleken met januari vorig jaar was in Nederland het prijsindexcijfer in januari met 1,3% gedaald. In de volgende maanden werden bij deze wijze van vergelijken geen sterkere prijsdalingen meer waargenomen. In de Bondsrepubliek Duitsland werd in de afgelopen periode de grootste prijsdaling in november 1986 geregistreerd; in april werd daar na een periode van 12 maanden voor het eerst weer een kleine prijsstijging gemeten. In de Verenigde Staten heeft zich de laagste prijsstijging in december 1986 voorgedaan (+1,1%), hierna stegen de prijzen snel en in april werd een prijsverhoging van 3,6% geregistreerd (steeds t.o.v. de overeenkomstige maand van het voorgaand jaar). Het prijsindexcijfer van de afzet van de industrie was in

februari 7,3% lager dan in de overeenkomstige maand van 1986. De prijzen van de in het buitenland afgezette goederen daalden meer dan die van de binnenlandse verkopen (-10,5% resp. -3,9%). De prijzen van grondstoffen en half-fabrikaten die door de industrie worden verbruikt, lagen in februari 12% onder het niveau van februari 1986. Ook hier was de prijsdaling van de ingevoerde goederen (-14,6%) groter dan die van de goederen afkomstig uit het binnenland (-7,8%).

Arbeidsmarkt

In 1986 nam het aantal banen met 3% toe (1985: +2%) tot een totaal van 4,6 miljoen per eind december. De groei deed zich in alle bedrijfstakken voor: het sterkst in de bouwrijverheid (8%) en het minst in de delfstoffenwinning en industrie (1%).

Eind januari 1987 was het aantal vacatures nagenoeg even groot als een jaar eerder. Dat blijkt uit een CBS-steekproefonderzoek bij bedrijven en instellingen, uitgezonderd overheid, onderwijs, sociale werkvoorziening en uitzendbureaus. Het totaal aantal vacatures bedroeg volgens deze enquête 66.000. Bij ruim 8% van de onderzochte bedrijven en instellingen waren plaatsen vacant.

Beursindex

De beurswaarde-index, een graadmeter voor de ontwikkeling van Nederlandse aandelen op de Amsterdamse Effectenbeurs, bleef in mei op hetzelfde niveau als in april. Sinds het begin van dit jaar is de beursindex met 9% gestegen. Vergeleken met de overeenkomstige maand in 1986 bedroeg de toename in mei 10%.

Faillissementen

In mei werden 279 faillissementen uitgesproken, 23% minder dan in mei 1986.

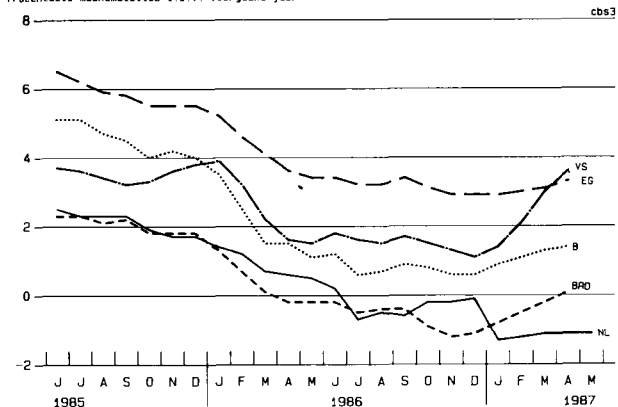
Geld en krediet

Het verstrekt consumptief krediet is ook in het eerste kwartaal van dit jaar weer fors toegenomen: ten opzichte van het overeenkomstige kwartaal van 1986 werd een groei van 18% gemeten. Vorig jaar bedroeg de toeneming 12%. Het rendement op staatsobligaties, indicator voor de lange termijnrente, stabiliseerde zich de laatste maanden op een niveau dat iets boven de 6% lag. In mei werd - net als in april - gemiddeld 6,1% gemeten. Ook de daggeldmarktrente lag in mei op hetzelfde niveau als in april (5,2%).

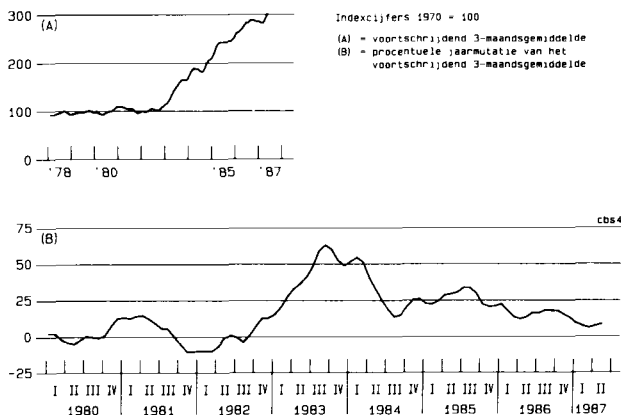
Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld.
Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

Prijzen gezinsconsumptie

Procentuele maandmutaties t.o.v. voorgaand jaar

Beurswaarde-index

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1980/84 gemidd.	1985	1986	1986			1987			Trend ²⁾
				2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	febr.	mrt.	
Productie nijverheid, excl. bouwnijv. (volume)										
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor									
Bondsrepubliek Duitsland	0	6	2	5	1	1	0	1	3	I
België	0	2	2	0	1	0	0	1	3	I
Frankrijk	0	1	1	1	1	0	1	1	3	I
Verenigd Koninkrijk	1	5	1	0	2	2	3	1	5	I
Italië	-1	1	3	3	2	4	1	2	1	H
Verenigde Staten	3	2	1	1	1	1	1	2	3	I
Japan	4	4	0	-1	-1	-1	0	0	0	I
Europese Gemeenschap	0	3	2	3	2	1	1	1	3	I
Buitenland (gewogen) ¹⁾	0	4	2	2	2	1	1	1	3	I
Nederland	0	3	1	1	4	0	2	-3	5	I
Productie industrie (volume)										
Bondsrepubliek Duitsland	0	6	3	5	2	1	0	1	3	I
België	0	2	1	0	2	0	0	3	2	I
Frankrijk	-1	0	0	0	1	0	0	3	2	I
Verenigd Koninkrijk	0	3	1	-1	1	3	4	4	7	H
Italië	-1	1	3	3	2	4	1	2	0	H
Verenigde Staten	3	2	2	2	2	2	2	2	3	H
Japan	4	5	0	-1	-1	-1	1	1	1	I
Europese Gemeenschap	0	3	2	3	2	3	2	4	4	H
Nederland	2	2	2	1	2	2	-1	2	-3	I

Bron voor gegevens buitenland: Eurostat.

¹⁾ Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1985.

²⁾ Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; H: tussen 2% en 5%; H+: groter dan 5%.

Focus: Productie in Nederland en het buitenland

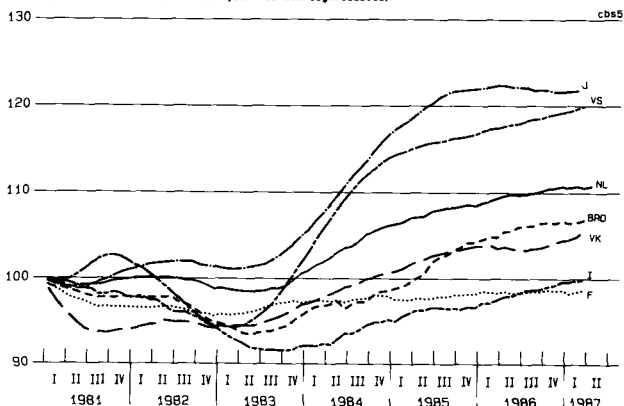
De laatste twee jaar wordt de industriële productie zowel in Nederland als in het buitenland gekenmerkt door een licht stijgende trend (zie tabel 2). Een internationale vergelijking over een wat langere periode toont een ander beeld.

In het eerste kwartaal van 1987 bereikte de voor seizoen-invloeden gecorrigeerde hoeveelheidsindex van de industriële productie in Nederland een niveau van 110,5 (1980=100). Vergeleken met de overige in tabel 2 genoemde landen is dit cijfer opmerkelijk hoog. Alleen in Japan en in de Verenigde Staten is de industriële productie sinds het basisjaar 1980 meer gegroeid. Vooral in de jaren 1983 en 1984 nam de productie in deze twee landen meer toe dan in Nederland. In het eerste kwartaal van dit jaar was het produktievolume in Japan 23% groter dan gemiddeld in 1980, in de Verenigde Staten 20%. Wordt Nederland vergeleken met de overige landen van de Europese Gemeenschap, dan blijkt dat in ons land de industriële productie sinds 1980 relatief sterk is gestegen. Eurostat berekent een gemiddeld indexcijfer van de industriële productie voor de gehele gemeenschap. In het eerste kwartaal van 1987

kwam dit (voorlopig) indexcijfer uit op 104,2. In geen van de in tabel 2 genoemde lidstaten lag het produktieniveau in deze periode boven dat van Nederland. In de Bondsrepubliek Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk lag de groei van de industriële bedrijvigheid enigszins boven het EG-gemiddelde. De Italiaanse en de Franse industrie produceerden in het eerste kwartaal van dit jaar minder dan gemiddeld in 1980. In grafiek 6 zijn zowel de indexcijfers van de industriële productie als die van de productie in de nijverheid (excl. bouwnijverheid) in het eerste kwartaal van 1987 weergegeven. In de landen waar de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven maar een klein deel van de productie voor hun rekening nemen, is het verschil tussen beide indexcijfers gering. Het gaat hierbij met name om de Bondsrepubliek Duitsland, België, Italië en Japan. In Nederland en de Verenigde Staten is de produktiegroei sinds 1980 in de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven te zamen enigszins achtergebleven bij die van de industrie; in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk gebeurde in de afgelopen jaren het omgekeerde.

Productie industrie (volume)

Indexcijfers 1980 = 100 (voortschrijdend 12-maands gemiddelde)

Productie nijverheid en industrie (volume)

Indexcijfers 1980 = 100 (seizoengecorrigeerd)

Eerste kwartaal 1987

